

การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อเสริมสร้างควมมีวินัยในตนเอง
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

Learning Management According to the Concept of Contemplative
Education to Enhance the Self-discipline for Mathayomsuksa 1 Students.

พระมหากิตติพัฒน์ ศรีชัย¹

Phrahamakittipat Srichai¹

Received: 6 February 2024, Revised: 25 February 2024, Accepted: 2 April 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อการเสริมสร้างควมมีวินัยในตนเองสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน และ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ประชากรในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 168 รูป กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนปริยัติธรรวทยา จำนวน 30 รูป ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) การประเมินการเสริมสร้างควมมีวินัยในตนเอง 2) แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบที

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการประเมินการเสริมสร้างควมมีวินัยในตนเอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.93) 2) ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.84)

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้, จิตตปัญญาศึกษา, วินัยในตนเอง

ABSTRACT

The objectives of this research were to: 1) enhance self-discipline in Grade 7 (Mathayomsuksa 1) students, 2) compare learning achievement before and after learning, and 3) study students' satisfaction with contemplative education learning management. The research population included 168 Grade 7 students under the Office of the Area General Buddhist Education, General Education Department, Buriram Province. The sample group consisted of 30 Grade 7 students from Pariyat Teerawittaya School, selected by cluster random sampling. The research instruments were: 1) an assessment for enhancing self-discipline, 2) a learning achievement test, and 3) a satisfaction questionnaire. The statistics for data analysis included the mean, standard deviation, and the t-test. The research findings revealed that: 1) the assessment of enhancing self-discipline was at the highest level overall ($\bar{x} = 4.51$, S.D. = 0.93), 2) learning achievement after learning was higher than before learning, and 3) the students' satisfaction with contemplative education learning management was at the highest level overall ($\bar{x} = 4.53$, S.D. = 0.84).

Keywords: learning management, contemplative education, self-discipline

---

¹ ครูโรงเรียนปริยัติธรรมวิทยา อีเมล kittipatsrichai@gmail.com

บทนำ

การพัฒนาประเทศไทยในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) อยู่ในห้วงเวลาของการปฏิรูปประเทศ เพื่อแก้ปัญหาพื้นฐานหลายด้านที่สั่งสมมานานท่ามกลางสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็วและเชื่อมโยงกันใกล้ชิดมากขึ้น การแข่งขันด้านเศรษฐกิจจะเข้มข้นมากขึ้น การพัฒนาเทคโนโลยีจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและจะกระทบชีวิตความเป็นอยู่ในสังคมและการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างมาก (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) มนุษย์เป็นสัตว์ที่ฝึกได้และต้องฝึกเพื่อให้เกิดการพัฒนา จึงสามารถพัฒนาศักยภาพหรือพัฒนาความสามารถของตนเองให้สามารถอยู่ร่วมกับสิ่งแวดล้อมได้ดีขึ้น โดยดำเนินการพัฒนาใน 3 ด้านไปพร้อมๆ กัน คือ 1) ด้านพฤติกรรมและวิธีดำเนินชีวิตตลอดจนการประกอบอาชีพ 2) ด้านจิตใจ และ 3) ด้านการพัฒนาปัญญา (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2552) การจัดการศึกษาจำเป็นต้องสร้างการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม ให้ผู้เรียนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์และสมดุล ถึงพร้อมด้วยปัญญาภายในและปัญญาภายนอก (วิเชียร ไชยบัง, 2561)

การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เป็นการศึกษาที่เน้นการฝึกฝนปฏิบัติจนเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านภายในของตนเองหรือที่กระบวนการเรียนรู้ เรียกว่า การเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญ ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้แบบใหม่ ที่มุ่งพัฒนาด้านภายในที่ไม่จำกัดเฉพาะทางศาสนา เช่น การทำงาน การออกกำลังกาย งานศิลปะ สุนทรียสนทนา การปลื้กวิเวก การปฏิบัติธรรมกรรมฐานและกิจกรรมอื่นๆ ที่โยงไปสู่การรู้จักตนเอง อันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในตนเองเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในองค์กรและสังคม (ประเวศ วะสี, 2550) การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ด้วยการฝึกอบรมด้วย 9 กระบวนการ ได้แก่ การเจริญสติวิปัสสนา การทำงานเชิงอาสาสมัคร จิตตศิลป์ พลังกลุ่ม นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาตน สุนทรียสนทนา ชุมชนแห่งการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงร่วม วิธีคิดกระบวนการระบบ การเผชิญความตายอย่างสงบและนิเวศภาวนา โดยกิจกรรมเหล่านี้มุ่งเน้นการสร้างกระบวนการทัศน์ใหม่ การปลูกฝังความตระหนักรู้ ความรักความเมตตา จิตสำนึกต่อส่วนรวม ตลอดจนการฝึกปฏิบัติพัฒนาจิต เพื่อให้กระบวนการเกิดปัญญาและนำไปใช้เคลื่อนไหวผลักดันแนวคิดและกระบวนการเรียนรู้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในสังคมไทย (ณัฐพร วังวิญญู, 2552) เป้าหมายของจิตตปัญญาศึกษาของไทยที่สำคัญมี 2 ประการ คือ 1) การเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในตนเอง ช่วยให้ผู้เรียนรู้จิตของตนและเกิดปัญญา เป็นการเข้าถึงความจริง ความดี ความงามอย่างแท้จริง เกิดความรู้ความเข้าใจในตนเอง รวมทั้งผู้อื่นและสรรพสิ่งในรอบตัว 2) การเกิดจิตสำนึกต่อส่วนรวม นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในองค์กรและสังคม เพื่อให้หลุดจากวิกฤตการณ์ของมนุษยชาติในปัจจุบัน (ศิริประภา พงศ์ถีกุล, 2553) จิตตปัญญาศึกษา เป็นการศึกษาที่มุ่งพัฒนาจากภายในเกิดความตระหนักรู้และเกิดปัญญา เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่น้อมนำมาสู่ใจอย่างใคร่ครวญและสัมพันธ์กับคุณธรรมความเป็นมนุษย์ เป็นการฝึกปฏิบัติที่จำกัดเพียง แนวทางของศาสนาพุทธศาสนา ศาสนาอิสลาม ศาสนาคริสต์ ศาสนาฮินดู และกิจกรรมต่างๆ ที่สร้างสัมพันธ์ภาพและผู้ที่สนใจ จนสามารถเข้าถึงความจริงของธรรมชาติ เข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น เกิดความรักเมตตา (จิรัฐกาล พงศ์ภาคเธียร, 2553) การพิจารณาใคร่ครวญ บทกวีและการทำสมาธิที่มีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้จิตที่มีความวุ่นวายอยู่ตามปกติมีความสงบขึ้น เพื่อบ่มเพาะความสามารถในการตระหนักรู้ การมีจิตใจจดจ่อและ

การเข้าใจอย่างชัดเจน ให้ลึกซึ้งขึ้นเป็นการพัฒนาความรู้สึกของผู้เรียนในการที่จะดำเนินการเรียนรู้ตามหลักของจิตตปัญญาศึกษา (Hart, 2004)

วินัยในตนเองนั้นเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมาก จะส่งผลให้บุคคลประสบความสำเร็จในการดำรงชีวิต ได้รับการยอมรับนับถือชื่นชมจากบุคคลอื่นๆ ที่รู้จักแล้วยังส่งผลให้ชุมชน สังคม ประเทศชาติ มีความสงบสุข เจริญก้าวหน้า เป็นสังคมที่มีคุณภาพ (Cazan, 2012) วินัยในตนเองช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง โดยการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2555) วินัยในตนเองส่งผลดีต่อผู้เรียน เนื่องจากความรู้มากมายที่ไม่สามารถบรรจุอยู่ในหลักสูตรการเรียนการสอนและความรู้บางอย่างที่ไม่สามารถทำความเข้าใจได้ในห้องเรียน ผู้เรียนต้องแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ดังนั้น จึงต้องการฝึกวินัยในตนเองเพื่อควบคุมในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม มุ่งสู่เป้าหมายถึงแม้จะเป็นงานที่ยากและต้องใช้เวลาก็จะเพียรพยายามไม่ย่อท้อ จะมุ่งมั่นเองจนกว่าจะบรรลุเป้าหมายวินัยในตนเองจึงเป็นกุญแจสำคัญสู่ความสำเร็จ (Duckworth and Seligman, 2005) การมีวินัยในตนเองส่งเสริมให้นักเรียนสามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเอง คุมหน้าที่ในการดูแล ให้อารมณ์และลงโทษ การมีวินัยในตนเองถูกใช้ในส่วนของการรับผิดชอบ การกำกับตนเอง การควบคุมตนเองและอิสรภาพ วินัยในตนเองส่งเสริมให้นักเรียนสามารถตัดสินใจเลือกสิ่งที่จะกระทำและรับผิดชอบในการกระทำของตนเอง (Bear, 2010) ปัญหาการขาดวินัยในตนเองของผู้เรียนได้รับความสนใจอย่างต่อเนื่องและกำลังลำดับเป็นปัญหาหลักที่ต้องเผชิญในโรงเรียน (Lewis et al, 2005) การขาดวินัยในตนเองทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในห้องเรียนและในโรงเรียนซึ่งสร้างความยุ่งยากในการเรียนการสอนในชั้นเรียนขัดขวางการเรียน สร้างความเครียด นำไปสู่การขาดกำลังใจในการเรียนการสอนสร้างปัญหาให้กับครูและนักเรียนร่วมชั้นเรียน พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์เป็นพฤติกรรมไม่เหมาะสมกับกาลเทศะและเป็นการกระทำโดยความตั้งใจ ได้แก่ แทรกแซงการเรียนการสอน คุกคามผู้อื่น ไม่ปฏิบัติตามหลักของศีลธรรม จริยธรรมหรือกระทำผิดตามกฎหมายและปัจจุบันการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาวินัยในตนเองให้กับเด็กไทยยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร นักเรียนไทยยังขาดวินัย ขาดความรับผิดชอบต่อตนเอง ผู้อื่นและสังคม ไม่สามารถควบคุมตนเอง มีพฤติกรรมตามใจตนเอง การทำงานไม่เป็นระบบไม่ตรงต่อเวลาและไม่ปฏิบัติตามกฎกติกาของสังคม ซึ่งเป็นผลจากผู้เรียน (นันทน์ สรอตศานา, 2554)

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา โดยเน้นการเรียนรู้จากภายใน ใคร่ครวญ พิจารณา ไตร่ตรองสิ่งที่ต้องเผชิญ เชื่อมโยงความรู้สึก ความคิด ความรู้แบบองค์รวม มีสติ เกิดสมาธิ ภาวนา เกิดปัญญาอย่างชัดเจน เป็นการปลูกฝังความรู้ความเข้าใจต่อสิ่งมีชีวิตที่ก่อให้เกิดแรงบันดาลใจและความรักความเมตตาต่อสรรพสิ่ง เพื่อให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียน โดยนักเรียนเป็นผู้พิจารณาในการตัดสินใจด้วยตนเอง ที่เกิดจากด้านจิตใจที่ใฝ่ดี สร้างจิตสำนึกรูปแบบใหม่ เพื่อช่วยให้นักเรียนมีการพัฒนาองค์ความรู้แล้วยังได้นำไปสู่การเสริมสร้างความมีวินัยในตนเองที่จะเป็นคนที่รู้จักตนเองไม่สร้างปัญหาที่ก่อเกิดความเสียหายต่อตนเองและผู้อื่น ความสามารถในการควบคุมตนเองมิให้ทำผิดตามกฎ ระเบียบ ให้อยู่ในระเบียบแบบแผนอันดีงามที่สังคมได้กำหนดไว้เป็นบุคคลที่สังคมยอมรับและเคารพในตนเองและผู้อื่น ผู้วิจัยจึงสนใจในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อเสริมสร้างความมีวินัยในตนเอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

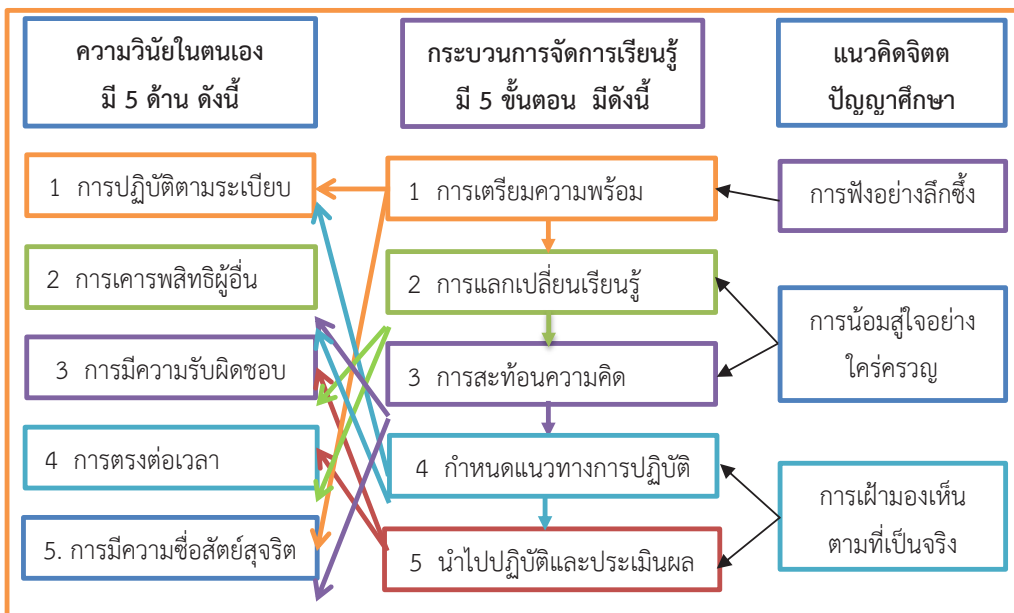
1. เพื่อศึกษาการเสริมสร้างควมมีวินัยในตนเองที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อเสริมสร้างควมมีวินัยในตนเอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อเสริมสร้างควมมีวินัยในตนเอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อเสริมสร้างควมมีวินัยในตนเอง สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1

สมมติฐานในการวิจัย

นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อเสริมสร้างควมมีวินัยในตนเอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อเสริมสร้างควมมีวินัยในตนเอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง / กลุ่มเป้าหมาย

ประชากร ได้แก่ สามเณรที่เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 11 จังหวัดบุรีรัมย์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 6 โรงเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนปริยัติจริยวิทยา โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดตลาดชัยวิทยา โรงเรียนวัดท่าสว่างวิทยา โรงเรียนพระปริยัติธรรมแย้มปราสาทวิทยา โรงเรียนพระปริยัติธรรมโนนดินแดงวิทยาคมและโรงเรียนสระมะค่าวิทยา จำนวน 168 รูป

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สามเณรที่เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนปริยัติจริยวิทยา วัดกลางพระอารามหลวง ตำบลในเมือง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ สำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 11 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 30 รูป โดยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลาก

ตัวแปรในการวิจัย ได้แก่ ตัวแปรต้น คือ การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อเสริมสร้างคามมีวินัยในตนเอง ตัวแปรตาม คือ 1) ความมีวินัยในตนเอง มีลักษณะ 5 ข้อ ได้แก่ (1) การปฏิบัติตามตามระเบียบ (2) การเคารพสิทธิผู้อื่น (3) ความรับผิดชอบ (4) การตรงต่อเวลาและ (5) ความซื่อสัตย์สุจริต 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 3) ความพึงพอใจของนักเรียน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เนื้อหาที่ใช้ในการเรียนการสอนเพื่อการวิจัยในครั้งนี้เป็นรายวิชาพุทธประวัติ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จำนวน 2 หน่วยกิต ใช้เวลาในการเรียน 2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ รวม 20 ชั่วโมง ใน 10 สัปดาห์ ซึ่งผู้วิจัยเป็นการออกแบบการสอนโดยยึดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) และหลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พุทธศักราช 2558 มีหน่วยการเรียนรู้ทั้งสิ้น 5 หน่วยการเรียนรู้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 1 เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

หน่วยที่	เนื้อหา	จำนวนแผน
1	ชมพูทวีปและประชาชน	2
2	สักกชนบทและศากยวงศ์	2
3	พระศาสดาประสูติ	2
4	ตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า	2
5	ปฐมเทศนาและปฐมสาวก	2
	รวม	10

2.2 แบบประเมินความมีวินัยในตนเอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ประเมินการเสริมสร้างความมีวินัยในตนเอง มีลักษณะ 5 ข้อ ได้แก่ (1) การปฏิบัติตนตามระเบียบ (2) การเคารพสิทธิผู้อื่น (3) ความรับผิดชอบ (4) การตรงต่อเวลาและ (5) ความซื่อสัตย์สุจริต จำนวน 1 ชุด

2.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 1 ชุด เป็นแบบทดสอบแบบปรนัยเลือกคำตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ ซึ่งทดสอบก่อนการจัดการเรียนรู้ (Pre-test) และหลังการจัดการเรียนรู้ (Post-test)

2.4 แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อเสริมสร้างความมีวินัยในตนเอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ โดยใช้เกณฑ์ดังนี้ (มนตรี วงษ์สะพาน, 2563)

- 4.51–5.00 คะแนน มีค่าเท่ากับ มีคุณภาพและเหมาะสมมากที่สุด
- 3.51–4.50 คะแนน มีค่าเท่ากับ มีคุณภาพและเหมาะสมมาก
- 2.51–3.50 คะแนน มีค่าเท่ากับ มีคุณภาพและเหมาะสมปานกลาง
- 1.51–2.50 คะแนน มีค่าเท่ากับ มีคุณภาพและเหมาะสมน้อย
- 1.00–1.50 คะแนน มีค่าเท่ากับ มีคุณภาพและเหมาะสมน้อยที่สุด

3. รูปแบบการวิจัย

การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อเสริมสร้างความมีวินัยในตนเอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นรูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research & Development : R & D) ดังนี้

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้จากการประเมินการเสริมสร้างความมีวินัยในตนเอง แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่าที (t-test)

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นข้อมูลจากการป้อนกลับของการใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ที่สะท้อนการปฏิบัติการเรียนการสอนทั้งของผู้เรียนและครูผู้สอน แล้วนำมาวิเคราะห์อภิปรายหาแนวทางการแก้ไขปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนโดยใช้ข้อมูลจากการประเมินพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนมาสะท้อนผล ซึ่งนำมาวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปประเมินผลการปฏิบัติและนำไปใช้ปรับปรุงการเรียนการสอนต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การประเมินการเสริมสร้างความมีวินัยในตนเอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนปริยัติธรรม วัดกลางพระอารามหลวง จำนวน 30 รูป ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จากนั้นนำแบบประเมินเสริมสร้างความมีวินัยในตนเองของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างมาตรวจและบันทึกประเมินค่าเก็บไว้เพื่อดูการประเมินพฤติกรรมของนักเรียนที่มีการเสริมสร้างความมีวินัยในตนเอง นำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยเพื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่มีคุณภาพและความเหมาะสม ตามแบบมาตราส่วนประเมินค่า ตามวิธีของลิเคอร์ท์ ซึ่งมี

5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

2. แบบทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) มีการใช้แบบทดสอบชนิดปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 30 รูป จากนั้นนำแบบทดสอบของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างมาตรวจและบันทึกคะแนนเก็บไว้เพื่อคะแนนพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของนักเรียน

3. ได้ดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามขั้นตอนในแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความมีวินัยในตนเอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจนครบทั้ง 10 แผน จำนวน 20 ชั่วโมง ไม่นับรวมการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

4. หลังจากการจัดการเรียนรู้ตามเนื้อหาครบทุกแผนการจัดการเรียนรู้แล้วทำการทดสอบหลังเรียน (Post-test) โดยใช้แบบทดสอบรายวิชาพุทธประวัติ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชุดเดิมและตรวจคะแนนพร้อมเก็บข้อมูล

5. ประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อเสริมสร้างความมีวินัยในตนเอง หลังจากการจัดการเรียนรู้แล้วประเมินค่า 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

6. นำข้อมูลที่ได้จากนักเรียนกลุ่มตัวอย่างไปวิเคราะห์ทางสถิติ เพื่อสรุปผลการศึกษาดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์การประเมินการเสริมสร้างความมีวินัยในตนเอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนปริยัติธรรมวิทยา หลังจากการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การแปลความหมายของระดับค่าเฉลี่ยโดยใช้เกณฑ์ตามวิธีของลิเคอร์ท ซึ่งมี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

2. วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนปริยัติธรรมวิทยา วัดกลางพระอารามหลวง หลังจากการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าที (t-test)

3. การวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา โดยสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การแปลความหมายของระดับค่าเฉลี่ยโดยใช้เกณฑ์ตามวิธีของลิเคอร์ท ซึ่งมี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ผลการวิจัย

1. ผลการประเมินการเสริมสร้างความมีวินัยในตนเองของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อเสริมสร้างความมีวินัยในตนเอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ตารางที่ 2 ผลการประเมินการเสริมสร้างควมมีวินัยในตนเองของนักเรียน

ข้อ	ควมมีวินัยในตนเอง	$\bar{X}$	S.D.	ควมเหมาะสม
1. การปฏิบัติตนตามระเบียบ		4.51	0.92	มากที่สุด
1	ปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับทางกฎหมาย	4.52	0.91	มากที่สุด
2	แต่งกายสุภาพเหมาะสมตามกาลเทศะ	4.55	0.95	มากที่สุด
3	การขออนุญาตออกนอกบริเวณสถานศึกษา	4.48	0.91	มาก
4	รักษาความสะอาดสิ่งแวดล้อมของสถานศึกษา	4.55	0.91	มากที่สุด
5	การปฏิบัติตนตามกฎจราจรอย่างเคร่งครัด	4.45	0.91	มาก
2. การเคารพสิทธิผู้อื่น		4.50	0.93	มาก
1	การรู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนและผู้อื่น	4.52	0.95	มากที่สุด
2	การรู้จักคอยไม่แซงคิวเพื่อนหรือผู้อื่น	4.45	0.95	มาก
3	การไม่ส่งเสียงดังจนเป็นที่รบกวนเพื่อนหรือผู้อื่น	4.55	0.91	มากที่สุด
4	การไม่แอบอ้างใช้สิทธิของเพื่อนหรือผู้อื่นเพื่อผลประโยชน์	4.52	0.91	มากที่สุด
5	การไม่แย่งพูดหรือพูดสอดแทรกขณะที่เพื่อนหรือผู้อื่นพูด	4.48	0.91	มาก
3. ความรับผิดชอบ		4.52	0.92	มากที่สุด
1	การแต่งกายถูกต้องตามระเบียบของสถานศึกษา	4.59	0.91	มากที่สุด
2	ปฏิบัติงานด้วยความละเอียดรอบคอบ	4.55	0.95	มากที่สุด
3	ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายเสร็จตามกำหนด	4.59	0.91	มากที่สุด
4	มีความเพียรพยายามในการเรียนและการปฏิบัติงาน	4.45	0.91	มาก
5	ยอมรับผลการกระทำของตนเอง	4.45	0.95	มาก
4. การตรงต่อเวลา		4.46	0.92	มาก
1	มาโรงเรียนทันการเข้าร่วมกิจกรรมหน้าเสาธง	4.52	0.91	มากที่สุด
2	เข้าเรียนตามตารางเวลาที่กำหนดทุกครั้ง	4.41	0.95	มาก
3	การส่งการบ้านภายในเวลาที่กำหนด	4.41	0.91	มาก
4	การเข้าห้องสอบก่อนเวลาสอบทุกครั้ง	4.45	0.95	มาก
5	เมื่อมีมของแล้วจะส่งคืนตามเวลา	4.52	0.91	มากที่สุด
5. ความซื่อสัตย์สุจริต		4.56	0.94	มากที่สุด
1	การไม่บิดเบือนข้อมูลจากความเป็นจริง	4.59	0.91	มากที่สุด
2	การละอายและเกรงกลัวต่อการกระทำผิด	4.55	0.95	มากที่สุด
3	การปฏิบัติตามค่านิยมสุญญาในทางที่ถูกต้อง	4.52	0.95	มากที่สุด
4	การไม่เบียดเบียนให้เกิดความเดือดร้อน	4.55	0.95	มากที่สุด
5	การไม่ประพฤติหาประโยชน์ในทางที่เสื่อม	4.59	0.95	มากที่สุด
เฉลี่ย		4.51	0.93	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการประเมินการเสริมสร้างความมีวินัยในตนเองของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อเสริมสร้างความมีวินัยในตนเอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.93)

2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อเสริมสร้างความมีวินัยในตนเอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

คะแนนทดสอบ	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	sig
ก่อนเรียน	40	28.17	1.26	32.143*	.000
หลังเรียน	40	35.93	1.31		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อเสริมสร้างความมีวินัยในตนเอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อเสริมสร้างความมีวินัยในตนเอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ตารางที่ 4 ผลการประเมินแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน

ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ความพึงพอใจ
ด้านบรรยากาศห้องเรียน		4.52	0.85	มากที่สุด
1	เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม	4.52	0.83	มากที่สุด
2	ส่งเสริมให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเองและกลุ่ม	4.55	0.87	มากที่สุด
3	ส่งเสริมให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน	4.59	0.82	มากที่สุด
4	เปิดโอกาสให้นักเรียนทำกิจกรรมได้อย่างอิสระ	4.62	0.82	มากที่สุด
5	กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความคิดที่หลากหลาย	4.45	0.91	มาก
6	มีบรรยากาศที่เป็นกัลยาณมิตร	4.48	0.87	มาก
7	ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง	4.45	0.87	มาก
8	นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดกติกาในชั้นเรียน	4.52	0.83	มากที่สุด

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ความพึงพอใจ
ด้านกิจกรรมการเรียนรู้		4.51	0.84	มากที่สุด
9	กิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับเนื้อหา	4.45	0.83	มาก
10	ให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้ความคิดระหว่างกันและกัน	4.66	0.81	มากที่สุด
11	กิจกรรมการเรียนรู้ช่วยฝึกการคิดและตัดสินใจ	4.41	0.82	มาก
12	กิจกรรมการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้นักเรียนกล้าคิดกล้าตอบ	4.45	0.83	มาก
13	ให้นักเรียนมีโอกาสดแสดงความคิดเห็น	4.59	0.82	มากที่สุด
14	มีตัวอย่างบุคคลที่เป็นต้นแบบที่ดี	4.48	0.87	มาก
15	ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน	4.62	0.82	มากที่สุด
16	มีสื่อและอุปกรณ์ที่ทันสมัยต่อการเรียน	4.31	0.93	มาก
17	มีการประเมินผลที่ยุติธรรม	4.59	0.82	มากที่สุด
ด้านประโยชน์ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้		4.55	0.83	มากที่สุด
18	การจัดการเรียนรู้ทำให้เข้าใจเนื้อหาได้ง่าย	4.52	0.87	มาก
19	การจัดการเรียนรู้ทำให้จำเนื้อหาได้นาน	4.59	0.82	มาก
20	ช่วยให้นักเรียนสร้างความรู้ ความเข้าใจด้วยตนเองได้	4.45	0.83	มาก
21	ทำให้นักเรียนนำวิธีการเรียนรู้ไปใช้ในวิชาอื่นๆ	4.52	0.83	มาก
22	การจัดการเรียนรู้ทำให้นักเรียนพัฒนาทักษะการคิดที่สูงขึ้น	4.62	0.82	มาก
23	การจัดการเรียนรู้ช่วยให้นักเรียนตัดสินใจโดยใช้เหตุผล	4.52	0.83	มาก
24	การจัดการเรียนรู้ทำให้เข้าใจและรู้จักเพื่อนมากขึ้น	4.59	0.82	มาก
25	การเรียนการสอนนี้ทำให้ได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น	4.62	0.82	มาก
เฉลี่ย		4.53	0.84	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 ผลการประเมินแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อเสริมสร้างควมมีวินัยในตนเอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.84)

อภิปรายผล

การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อเสริมสร้างควมมีวินัยในตนเอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ดังนี้

1. ผลการประเมินการเสริมสร้างความมีวินัยในตนเอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อเสริมสร้างความมีวินัยในตนเอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.93) สอดคล้องกับงานวิจัยของสายัณห์ วงศ์สุรินทร์, บุญเรือง ศรีเหรียญและชาตรี เกิดธรรม (2557) ได้บทความวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อพัฒนาความมีวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษา พบว่า องค์ประกอบความมีวินัย มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ วินัยในหน้าที่ วินัยในตนเอง วินัยต่อส่วนรวม วินัยของครูพี่เลี้ยงและสามเณร และวินัยของสามเณร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.58) สอดคล้องกับงานวิจัยของจุฑามณี เสาระโส และทัศนศิริพันธ์ สุว่างบุญ (2560) ได้บทความวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความมีวินัยในตนเองตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา สำหรับนักเรียนที่บกพร่องทางสติปัญญา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนกาฬสินธุ์ปัญญานุกูล จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า หลังการเข้าร่วมโปรแกรมนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีวินัยในตนเองสูงขึ้นกว่าก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม และสอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติพัฒน์ ศรีชัย และมนตรี วงษ์สะพาน (2565) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาร่วมกับแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดี สำหรับนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพ พบว่า การประเมินคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดี มี 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านความรับผิดชอบ ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง และด้านความมีวินัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = 0.81)

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนของการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อเสริมสร้างความมีวินัยในตนเอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกนกอร ดีบลาน (2554) ได้วิจัยเรื่อง การใช้กิจกรรมที่สอดคล้องกับแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อพัฒนาความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า หลังการเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวที่สอดคล้องกับแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา นักเรียนมีวินัยในตนเอง ด้านความขยันหมั่นเพียร ความรับผิดชอบ และด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของสายัณห์ วงศ์สุรินทร์, บุญเรือง ศรีเหรียญ และชาตรี เกิดธรรม (2557) ได้บทความวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อพัฒนาความมีวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษา พบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษามีความวินัยต่อส่วนรวมสูงกว่าที่เรียนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 893.27$) และความมีวินัยต่อส่วนรวมของนักเรียนยังคงที่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 90651.76$) และพฤติกรรมความมีวินัยต่อส่วนรวมสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 5797.76$) สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฏฐ์โกศล ภูริวัฒนกุล และปริญญภา สีสทอง (2564) ได้บทความวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ผู้เรียนมีคะแนนสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของกุลิสรา จิตระยวาทิน (2566) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อ

ส่งเสริมจิตวิญญาณความเป็นครู สำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนจิตวิญญาณความเป็นครูหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัย

3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อเสริมสร้างความมีวินัยในตนเอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยภาพรวมอยู่ในมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.84) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศรชัย เกษมสุข (2564) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน โรงเรียนบางเลนวิทยา พบว่า ผลการประเมินความพึงพอใจของครูประจำชั้น จำนวน 15 คน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.47) และผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียน จำนวน 54 คน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.74) สอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติพัฒน์ ศรีชัยและมนตรี วงษ์สะพาน (2565) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา ร่วมกับแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดี สำหรับนักเรียน ประจักษ์วิทยาสรรพ์ พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขาพลัส เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = 0.84) และสอดคล้องกับงานวิจัยกุลิสรา จิตรชญาวนิช (2566) ได้บทความวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อส่งเสริมจิตวิญญาณความเป็นครู สำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ พบว่า มีจิตวิญญาณความเป็นครูอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.49) และมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครู อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.51)

ข้อเสนอแนะ

1. การนำการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาไปใช้ควรศึกษาและทำความเข้าใจในแนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้และหลักการของการจัดการเรียนรู้เป็นอย่างดีจึงจะสามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนได้ดี และเหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน
2. ผู้สอนมีหน้าที่สำคัญในการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนและเป็นผู้กระตุ้นให้ผู้เรียนตระหนักเห็นความสำคัญของการเสริมสร้างความมีวินัยในตนเองจนสามารถนำไปปฏิบัติได้
3. ควรทำวิจัยในการเสริมสร้างความมีวินัยในตนเองกับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อให้เกิดการปลูกฝังในการเสริมสร้างความมีวินัยในตนเองที่มีความสมบูรณ์ในบริบทของโรงเรียนที่เป็นอยู่เพื่อให้มีพฤติกรรมด้านต่างที่ดีและเหมาะสมตามสถาน

เอกสารอ้างอิง

- กนกกร ดีบลาน. (2554). การใช้กิจกรรมที่สอดแทรกแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อพัฒนาความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. ปริญญานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

- กิตติพัฒน์ ศรีชัย และมนตรี วงษ์สะพาน. (2565). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา ร่วมกับแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดี สำหรับนักเรียน ประกาศนียบัตรวิชาชีพ. ปริญญาโท ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- กุลิสรา จิตรชญาวนิช. (2566). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ. *วารสารบัณฑิตวิจัย*, 14(2), 1-17.
- จิรัฐกาล พงศ์ภคเธียร. (2553). *จิตตปัญญาศึกษา : การเรียนรู้สู่จิตสำนึกใหม่*. กรุงเทพฯ : แพลนพรีนติ้ง.
- จุฑามณี เสาระโสและทัศนศิริรินทร์ สว่างบุญ. (2560). การพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความมีวินัยในตนเองตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา สำหรับนักเรียนที่บกพร่องทางสติปัญญาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนกาฬสินธุ์ปัญญานุกูล จังหวัดกาฬสินธุ์. *วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 23(2), 64-72.
- ณัฐโกศล ภูริวัฒนภูวดล และปริญญา สีสทอง. (2564). การพัฒนาหลักสูตรหลักสูตรส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. *ศึกษาวารสารศึกษาศาสตร์*, 8(1), 24-33.
- ณัฐพล วัจวิญญู. (2552). *สรุปความรู้จากกรอบม “ภาวะผู้นำทางจิตตปัญญาศึกษามหาวิทยาลัย” หลักสูตรที่ 1 : การเรียนรู้ด้วยหัวใจที่ใคร่ครวญ (Contemplative Education)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- นันทมนัส รอดพัฒนา. (2554). *การจัดทำคู่มือจัดกิจกรรมพัฒนาความมีวินัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสารสาสน์วิเทศบางบอน*. ปริญญาโท ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2555). “วินัยในตนเองและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง”. *วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 17(1) : 3-9.
- ประเวศ ะสี. (2550). *มหาวิทยาลัยกับจิตตปัญญาศึกษาและไตรยางค์แห่งการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดลและแผนงานพัฒนาจิตเพื่อสุขภาพ สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- มนตรี วงษ์สะพาน. (2563). *พื้นฐานการวิจัยทางหลักสูตรและการสอน*. มหาสารคาม : สารคามการพิมพ์.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2552). วินัย : เรื่องใหญ่กว่าที่คิด. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: พิมพ์สวย.
- วิเชียร ไชยบัง. (2561). *จิตศึกษาพัฒนาปัญญาภายใน*. พิมพ์ครั้งที่ 5. บุรีรัมย์: โรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา.
- สายัณห์ วงศ์สุรินทร์, บุญเรือง ศรีเหรียญ และชาติรี เกิดธรรม. (2557). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อพัฒนาความมีวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษา. *วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม*, 13(3), 74-82.

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 - 2564)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- ศรชัย เกษมสุข. (2564). *การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน โรงเรียนบางเลนวิทยา. สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยคริสเตียน, นครปฐม.*
- ศิริประภา พงุทธิกุล. (2554). การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตปัญญาศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐาน ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 22(2), 72-84.
- Bear, G. G. (2010). *School Discipline and Self-Discipline: A Practical Guide to Promoting Prosocial Student Behavior*. Guilford Press.
- Cazan, A. M. (2012). Self-Regulated Learning Strategies–Predictors of Academic Adjustment. *Procedia-Social And Behavioral Sciences*, 33, 104-108.
- Duckworth, A. L., & Seligman, M. E. (2005). Self-Discipline Outdoes IQ in Predicting Academic Performance of Adolescents. *Psychological Science*, 16(12), 939-944.
- Hart, T. (2004). Opening the Contemplative Mind in the Classroom. *Journal of Transformative Education*, 2(1), 28-46.
- Lewis, R., Romi, S., Qui, X., & Katz, Y. J. (2005). Teachers' Classroom Discipline and Student Misbehavior in Australia, China and Israel. *Teaching and Teacher Education*, 21(6), 729-741.